

Motion till riksdagen
2005/06:Ju332

av **Torkild Strandberg m.fl. (fp)**

Bekämpning av narkotikabrottslighet och alkoholmissbruk

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Bekämpa brottsligheten i alkoholens och narkotikans spår.....	4
Sambandet mellan brottslighet, alkohol och narkotika.....	5
Ihålig svensk narkotikapolitik	5
Samlad attack mot narkotikan	6
Polis och socialtjänst ska kunna ingripa tidigt.....	6
Kriminalvården – en narkotikafri zon	7
Angrip den organiserade brottsligheten	9
Inför nytt system för klassning av narkotika	11
Åtgärder mot brottslighet i alkoholens spår	11
Nyktra åtgärder mot rattfylleri	12
Förebyggande åtgärder är nyckeln till minskat missbruk.....	14

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidiga ingripanden från polis och socialtjänst.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala team i varje kommun där polis och socialtjänst arbetar tillsammans.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samarbete mellan socialtjänst och åklagare samt att åtalsunderlåtelse skall förutsätta deltagande i vårdprogram.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgade möjligheter för polisen att få information från socialtjänsten om överlåtelse av narkotika till ungdomar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens arbete med att kartlägga, identifiera och göra fler riktade insatser i miljöer där narkotika förekommer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att använda kräkmedel i vissa fall vid skäligen misstanke om narkotikabrott som inte är ringa.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Internethandeln med narkotika.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolorna skall ha en väl utvecklad alkohol- och narkotikapolitik som skall kunna innefatta drogtester.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvården skall vara en narkotikafri zon.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att angripa den organiserade brottsligheten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Justitiedepartementet skall ha ett tydligt huvudansvar för bekämpandet av narkotikan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett system där exempelvis Sveriges ambassader löpande rapporterar till Utrikesdepartementet om drogutvecklingen i olika länder.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktade arbetsinsatser genom särskilda ”task force”.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på genomgripande utbildning för personal, inom alla beslutsnivåer, som arbetar mot narkotikabrottslighet.
15. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en ny lagstiftning gällande klassningen av narkotiska preparat.³
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett ”snabbspår” för narkotikaklassning.³
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot brottslighet i alkoholens spår.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkreta åtgärdsplaner i varje kommun mot ungdomsfylleri.³

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utvidgade möjligheter för polisen att få information från socialtjänsten om langning till ungdomar.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skärpta påföljder för den som överlåter alkohol till ungdomar.³
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om intensifierad jakt på illegal alkoholförsäljning genom satsningar på tull och polis.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder mot rattfylleri.

¹ Yrkande 8 hänvisat till UbU.

² Yrkande 12 hänvisat till UU.

³ Yrkandena 15, 16, 18 och 20 hänvisade till SoU.

Fel! Okänt namn på

Bekämpa brottsligheten i alkoholens och narkotikans spår

Alkohol- och narkotikamissbruk är några av vårt samhälles största problem. Missbruket bryter ned individer och krossar deras liv, det trasar sönder familj och vänner. Det är också en betydande orsak till brottslighet. I alkoholens och narkotikans spår begås våldsbrott, men också många s.k. vardagsbrott som stölder, bil- och bostadsinbrott samt rattfylleribrott. Efterfrågan på narkotika göder den grova brottsligheten som tjänar stora summor på att människor fastnar i missbruk. Alkohol- och narkotikamissbruket medför oerhörda kostnader i form av mänskligt lidande för dem som drabbas och rent ekonomiskt för hela samhället.

För att kunna bekämpa missbruket och den brottslighet som följer, krävs en stark social- och kriminalpolitik samt en bred välfärdspolitik. Det krävs också tre sammanhängande länkar i en kedja av uthålliga satsningar. Den första består av informationsverksamhet och kunskapsspridning i förebyggande syfte. Den andra består av att ingripa tidigt mot både utbudet och efterfrågan av alkohol och narkotika. Det handlar om tunga insatser mot både den organiserade brottsligheten och langningen på gator och restauranger m.fl. ställen, men också om snabba åtgärder för dem, främst ungdomar, som är på väg att inleda ett missbruk. Den tredje länken består av vård och behandling, till stor del för dem som har fastnat långt in i missbruket.

Folkpartiet är sedan länge djupt engagerat i kampen mot alkohol- och narkotikamissbruket, inte minst genom en aktiv socialpolitik. Våren 2004 genomfördes ett samråd om alkoholpolitiken inom Folkpartiet och ett omfattande alkoholpolitiskt program antogs sedan. I augusti 2005 antogs också ett nytt, fördjupat rättspolitiskt program vid vårt landsmöte. Programmet utvecklar tre delar med tydligt brottsförebyggande syfte: Kraftsamling mot ungdomsbrottslighet, samlad attack mot alkohol- och narkotikamissbruk samt nystart för polisen – en synlig poliskår. I vår rapport från december 2004, ”Folkpartioffensiv mot rattfylleriet” och riksdagsmotionen ”Nyktra förslag mot rattfylleri (2005/06)”, ställer vi omfattande och konkreta krav på insatser. I Folkpartiets riksdagsmotioner ”Narkotika-, alkohol- och tobaksfrågor” (2002/03) och ”Liberala reformer för bättre hälsa” (2005/06), tar vi ett samlat grepp med krav inom en rad områden för att minska missbruket.

I kampen mot narkotikan sätter vi här fokus på rättsväsendets insatser mot narkotikabrottslighet och alkoholmissbruk. Det handlar om den andra länken i den kedja av insatser som vi vill se mot missbruket: tunga insatser mot den organiserade brottsligheten och tidiga ingripanden för främst de unga som finns på efterfrågesidan. I våra rättspolitiska motioner ”Stärk tullens brottsbekämpning”, ”Liberal polispolitik” och ”Liberala insatser mot ungdomsbrottslighet” m.fl. motioner, föreslår vi en mängd åtgärder som också stärker kampen mot narkotikabrott och alkoholmissbruk.

Sambandet mellan brottslighet, alkohol och narkotika

En konkret och handlingskraftig politik mot alkohol- och narkotikamissbruk är av stor vikt för att minska brottslighetens orsaker. I rapporten "Brottsligheten i Sverige" (BRÅ, september 2004), belyses kopplingen mellan våldsbrott och alkohol. Rapporten visar att alkoholkonsumtionen under de senaste tio åren har ökat med 30 % i Sverige till 10,3 liter ren sprit per vuxen person och år. Samtidigt har antalet polisanmälda våldsbrott ökat med 20 % under denna period. I rapporten dras slutsatsen att för varje liter den genomsnittliga alkoholkonsumtionen ökar stiger våldsbrottsligheten med 7 %.

Narkotikabrottsligheten är i dag kärnan i många kriminella nätverk. Narkotikan genererar brottslighet i flera led: från storskalig smuggling och försäljning till missbrukare som begår brott i jakten på pengar till mer droger. I en undersökning från Polisförbundet ("Har Sverige fått egna Harlem?", 2004), uppskattade närpoliserna i Sverige att 55 % av den s.k. vardagsbrottsligheten med inbrott i bostäder och bilar samt personrån begås av narkomaner. Bara i Västra Götaland beräknades kostnaderna för utredningar av vardagsbrott, begångna av 250 kriminella narkomaner, till 60 miljoner kronor ("Narkotikamissbrukares kriminalitet", rapport av Peter Rönn, refererad i Polisförbundets undersökning).

Narkotikamissbruk hänger också samman med våldsbrottslighet. I en studie av forskare vid Karolinska Institutets centrum för våldsprevention (BMJ 2004:328:1234–5), framkom att en tiondel av de anmälda våldsbrotten i Sverige 1988–2000 hade begåtts av kända, grava narkotikamissbrukare.

Utan rejäla satsningar mot alkohol- och narkotikamissbruket, står det klart att vi inte heller kan minska brottsligheten.

Ihålig svensk narkotikapolitik

På papperet har Sverige en bra narkotikapolitik. I internationella sammanhang stoltserar vi gärna med restriktiva lagar och långa handlingsplaner. Men när det gäller konkreta resultat visar det sig att politiken är ihålig.

Mellan åren 1994 och 2003 har antalet personer som lagförts för olovligt narkotikabruk mer än femdubblats. Antalet grova narkotikabrott ökade under samma period med 20 % (BRÅ-rapport 2004:5, "Narkotikastatistik 2003"). 2004 anmäldes drygt 45 000 narkotikabrott, en ökning med 10 % jämfört med året innan. Amfetamin och cannabis (hasch) är fortfarande de vanligaste drogerna, men missbruk av kokain och marijuana ökar bland ungdomar.

Missbrukaren själv, och hans eller hennes efterfråga på narkotika, är själva motorn i narkotikamarknaden. Den senaste uppskattningen (från 2002) över hur många personer i Sverige som är tunga narkotikamissbrukare, ligger på drygt 28 000 individer (den nationella narkotikapolitiska samordnarens årsrapport 2004). 2003 uppgav 17 % av unga i åldern 16–24 år att de hade använt narkotika någon gång. Det motsvarar ca 160 000 personer. Det finns

Fel! Okänt namn på

alltså tusentals människor i Sverige som efterfrågar narkotika och som dessutom kan få det allt billigare. Narkotikapriserna i konsumtionsledet har nämligen sjunkit kraftigt sedan slutet av 1980-talet. Utbudet av narkotika är i dag större än någonsin och narkotikamissbruket ökar (CAN-Rapporter 80/2004 och 71/2003).

Samtidigt beräknas de beslag av narkotika som görs i Sverige utgöra endast 5–10 % av den totala mängden som förs in i landet varje år ("Organiserad kriminalitet, grov narkotikabrottslighet", rapport från Mobilisering mot narkotika, 2004).

År 1978 fastslog Sveriges riksdag en restriktiv narkotikapolitisk linje genom beslutet av målet "ett samhälle fritt från allt missbruk av narkotika". 2005 är vi mycket långt ifrån att ens närma oss det målet. Det är hög tid att vända utvecklingen åt rätt håll.

Samlad attack mot narkotikan

Det finns människor som tagit sig ur sitt missbruk och som talar om friheten från det slaveri som drogberoende innebär. Det finns andra som i sitt dagliga arbete har till uppgift att försöka förhindra att fler får sina liv förstörda av missbruket. Men deras jobb sker i motvind. Polisens samlade narkotikabekämpning i Sverige har i dag endast begränsade effekter på missbrukets omfattning (BRÅ-rapport 2003:12 Polisens insatser mot narkotikan).

Folkpartiet vill stärka arbetet mot narkotikan. Då krävs det bl.a. att de brottsbekämpande myndigheterna jobbar tillsammans på ett målmedvetet och systematiskt sätt och får tillgång till rätt verktyg. En utveckling av det internationella samarbetet mot organiserad brottslighet måste ske. Det krävs att polisen samverkar med de sociala myndigheterna och med skolan. Det krävs att kriminalvården blir en narkotikafri zon där tiden i anstalt utnyttjas till drogavvänjning. I vår riksdagsmotion "Återupprätta förtroendet för kriminalvården" (2004/05:Ju 340) krävde vi skarpa insatser mot missbruket på anstalterna. Men narkotikan är fortfarande ett stort problem inom kriminalvården, och vår motion om kriminalvården 2005/06 behandlar ytterligare förslag.

Polis och socialtjänst ska kunna ingripa tidigt

Att kunna ingripa tidigt mot de personer som just har inlett ett missbruk har många viktiga effekter. En sedan länge etablerad narkoman är nämligen i många fall "straffimmun". Ett tidigt ingripande medför att missbrukaren inte hinner sprida sitt missbruk vidare genom att introducera andra till narkotikan (skriften "Bemanna systemet", RNS 2001). Tidiga ingripanden får också vidare spridningseffekter, unga människor som vet att risken att åka fast är hög, är inte lika angelägna att prova narkotika.

Folkpartiet föreslår förbättrade möjligheter för polis och socialtjänst att ingripa tidigt:

Fel! Okänt namn på

- Inför lokala team i varje kommun där polis och socialtjänst arbetar tillsammans så att socialtjänsten kan ta över ett ärende direkt efter polisförhöret. Korta tiden mellan polisens ingripande och vårdinsatser. Polisen ska samverka med socialtjänsten och beroendevården för direkta vårdinsatser vid polisingripande.
- Samarbete mellan åklagare och socialtjänst – åtalsunderlåtelse ska förutsetta deltagande i vårdprogram. Vid ringa narkotikabrott ska unga kunna få åtalsunderlåtelse mot villkoret att de tar emot missbruksvård.
- Utvidga möjligheterna för polisen att få information från socialtjänsten om överlåtelse av narkotika till ungdomar. En misstanke om överlåtelse av narkotika till den som inte fyllt 18 år ska kunna lämnas till polis eller åklagare. Ändringar av vissa sekretessbestämmelser inom socialtjänsten är därför nödvändiga.
- Kartlägg, identifiera och gör fler riktade insatser i de miljöer där narkotika förekommer. Polisens arbete mot narkotika i s.k. Ravekommissioner, Krogkommissioner och Gatulangningsgrupper måste säkerställas och vidareutvecklas.
- Polisen bör systematiskt använda sig av möjligheten att avkräva urinprov vid misstänkt narkotikabruk. Urinprov gör att man enkelt och säkert kan bevisa om brott har begåtts, att ta sådana prov bör prioriteras.
- Polisen ska kunna använda sig av kräkmedel i vissa fall vid skäligen misstanke om narkotikabrott som inte är ringa. Åtgärden ska få användas vid skäligen misstanke om försäljning av narkotika när någon har svält t.ex. en kapsel. Kräkmedel får endast användas efter beslut av åklagare och ska bara genomföras av läkare.
- Internethandeln med narkotika är ett allvarligt problem – polisen måste kunna utöka insatserna. Narkotikahandeln via Internet är omfattande, inte minst bland ungdomar. Rikskriminalpolisens samarbetsprojekt ”Narkotikaspaning på Internet” har visat sig vara framgångsrikt och innefattar samverkan mellan polis, tull och åklagare. Projektet bör utökas och en fortsatt verksamhet säkerställas.
- Samtliga landets skolor ska ha en väl utvecklad alkohol- och narkotikapolicy. Policyn ska innehålla konkreta åtgärds- och uppföljningsprogram. Skolan ska ha utarbetade kanaler till polis- och socialtjänsten i kommunen.
- Skolornas policy mot alkohol- och narkotikamissbruk ska kunna innefatta drogtestar. Föräldrarna till den som inte vill delta i sådana tester ska kontaktas.

Kriminalvården – en narkotikafri zon

En majoritet av de fängelsedömda, drygt 60 %, är narkotikamissbrukare och alltför många fortsätter sitt missbruk inne på anstalterna. Omkring 20 % av landets fängelser rapporterar att missbruk förekommer ”ofta eller så gott som dagligen”. Att anstalterna hålls fria från narkotika är dock en förutsättning för att kriminalvården ska kunna uppfylla målet med den egna verksamheten – att

Fel! Okänt namn på

minska återfall i brott. Tiden i anstalt måste tas till vara för behandling av missbruket och åtgärder vidtas som hjälper den intagne att kunna bryta med drogerna och sitt kriminella liv.

De senaste årens omfattande överbeläggning vid häkten och anstalter, upp till 107 %, har inneburit kraftigt minskade möjligheter för intagna att få behandling för sitt missbruk. Av de häktade som dömdes till fängelse 2003, ville 45 % komma direkt till motivations- eller behandlingsavdelning. Men det behovet kunde inte tillgodoses, bl.a. eftersom platssituationen inom kriminalvården var akut överhettad (Kriminalvårdsstyrelsens redovisning av drog-situationen 2003). Situationen är ett hån, både mot missbrukarna själva som vill förändra sin situation och för alla dem som arbetar mot narkotikan inom polis, socialtjänst, kriminalvård m.fl. Kriminalvården måste bli en narkotikafri zon.

Folkpartiet vill se konkreta åtgärder för en narkotikafri kriminalvård:

- Narkotikafria fängelser ska vara en reell och bestående målsättning inom hela kriminalvården. Kriminalvården ska ha ett väl definierat mål mot missbruk på anstalterna, en konkret åtgärdsplan med mätbara etappmål och en kontinuerlig resultatuppföljning. Operativa mål måste finnas.
- Fler behandlings- och motivationsplatser behövs på anstalterna. Kriminalvården måste utöka kapaciteten för behandling av missbrukare. En drogfri intagen ska inte tvingas vara på samma avdelning som narkotikamissbrukare.
- Inrätta fler narkotikateam vid häktena som direkt kan erbjuda bl.a. rådgivning och kortare påverkansprogram. I häktet tas ofta personer in som är akut drogpåverkade. Men de är inte dömda för brott och kan därför endast erbjudas att delta i program. Det är viktigt att flera direkta motivationsinsatser görs.
- Skärpt inpasseringskontroll i förebyggande syfte. Allmän inpasseringskontroll ska vara huvudregeln vid samtliga slutna anstalter och vid häktena. Tillståndsgivningen för inpasseringskontroll ska inte vara begränsad utan bestämmas tillsvidare med återkommande utvärderingar av säkerhetssituationen.
- Totalförbud mot mobiltelefoner inom fängelseområdena. Drygt 600 mobiltelefoner hittades på landets anstalter 2003. Detta är helt oacceptabelt. Intagna ska inte kunna förbereda insmuggling av narkotika eller andra förbjudna föremål till anstalterna, planera andra brott eller via telefon kunna hota brottsoffer och vittnen. Totalförbud mot mobiltelefoner ska gälla både intagna och anställda.
- Fler narkotikahundar som kan söka efter narkotika hos människor vid anstalterna. Narkotikahundar fyller en viktig funktion – även i avhållande syfte – i arbetet med att upptäcka narkotikan vid anstalterna. Satsningar på att få fler narkotikahundar behövs.
- En intagen som visat sig ha använt narkotika bör endast få träffa besökare med restriktioner, t.ex. bakom glasruta. Många gånger har den intagne fått tillgång till narkotikan med hjälp av besökare. För att förhindra att detta fortsätter kan det i vissa fall vara bra att låta besöken ske bakom glasruta.

Fel! Okänt namn på

- Att vägra drogtesta sig ska ge samma disciplinpåföljd som ett positivt testresultat. Regelbundna urinprover för att kontrollera drogfrihet behövs i många fall. Att vägra ta sådana prover måste få tydliga och kännbara konsekvenser.
- Konstaterat, uppsåtligt bruk av narkotika på anstalt ska alltid polisanmälas. Att knarka inne på en anstalt måste medföra samma konsekvenser som att knarka ute i samhället. Anstalterna ska alltid polisanmäla narkotikabrott.

Angrip den organiserade brottsligheten

Den organiserade brottsligheten känner inga landgränser eller hänsyn till demokratiska rättssystem. EU:s polisbyrå Europol beräknar att det fanns minst 4 000 kända kriminella grupper med nästan 40 000 medlemmar inom EU. Brottsligheten blir alltmer flexibel och ”marknadsanpassad”. Kriminella väljer helt enkelt det brottsområde som för tillfället är mest lönsamt till lägsta möjliga risk (European Union Organized Crime Report). Narkotikahandeln utgör en stor del av brottsligheten men också handel med vapen, människor, ekonomiska brott och penningtvätt.

I Sverige är narkotikabrottsligheten fortfarande ett centralt område för den organiserade kriminaliteten, men även ekonomisk brottslighet, cigarett- och alkoholsmuggling samt människohandel ökar (Rikskriminalpolisen, KUT-rapport 2002:12). Gängkriminalitet och kriminella mc-gäng växer sig allt starkare och finns nu representerade i princip över hela landet. Hot om våld mot poliser, andra representanter från de brottsbekämpande myndigheterna och vittnen i rättegångar har ökat. När den organiserade brottsligheten får ökat inflytande i samhället rubbas tilltron till rättsstaten och statens förmåga att upprätthålla lag och ordning. Det är en farlig väg att slå in på.

Den organiserade brottsligheten har slagit rot i Sverige. I framtiden kan vi förvänta oss en ökad organiserad kriminalitet och grov narkotikabrottslighet. Detta konstateras i rapporten ”Organiserad kriminalitet, grov narkotikabrottslighet” (mobilisering mot narkotika). Samtidigt ligger vi i dag långt efter i kampen mot denna typ av kriminalitet. Det behövs en mängd viktiga åtgärder, bl.a. gällande ledning, styrning och samordning, inte minst från regeringshåll. Det handlar också om att vi måste kunna komma åt kriminella verksamheter nas ekonomiska tillgångar och ha en väl fungerande underrättelseverksamhet. I EU:s utvärdering av informations- och underrättelseutbytet med och inom Sverige, var man mycket kritisk till hur detta fungerade.

Folkpartiet ser mycket allvarligt på att den organiserade brottsligheten kan få näring och växa i Sverige. Hösten 2003 antog vi ett rättspolitiskt program där vi föreslår krafttag mot de allvarligaste formerna av organiserad kriminalitet. I programmet fastslås nödvändigheten av att de brottsbekämpande myndigheterna får tillgång till fler verktyg i sitt viktiga arbete. Det handlar om att polisen ska kunna infiltrera kriminella organisationer, få provocera fram bevis, använda sig av kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning (s.k. buggning). Det handlar också om att rättsväsendet ska få använda kronvitt-

Fel! Okänt namn på

nen, åtalsförhandling och strafflindring. I vår riksdagsmotion ”Förändringar i straff- och processrätten” (2004/05:Ju412) krävde vi att regeringen ska presentera en sådan lagstiftning för riksdagen. Vi ställer våra krav igen i en ny motion 2005/06. Folkpartiet menar att de förslag som finns i denna riktning (SOU 2003:74 Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen) måste införas. I rapporten ”Organiserad kriminalitet, grov narkotikabrottslighet” (2004, Mobilisering mot narkotika), bekräftas nödvändigheten av att vi också i Sverige får tillgång till sådana brottsbekämpande verktyg.

Folkpartiet vill gå till samlad attack mot narkotikan. Våra krav på hur polis- och socialtjänst ska ingripa tidigt mot efterfrågan och för en narkotikafri kriminalvård hänger samman med ett hårt angripande av den organiserade brottsligheten som står för utbudet av narkotikan. I våra riksdagsmotioner (2005/06) ”Bekämpa terrorism och organiserad brottslighet” samt ”Stärk tullens brottsbekämpning” utvecklar vi våra förslag.

Folkpartiet vill stärka de brottsbekämpande myndigheterna:

- Samordna den högsta styrningen av de brottsbekämpande myndigheterna. Regeringens mål i regleringsbrev till myndigheterna måste vara synkroniserade och tydliga.
- Justitiedepartementet ska ha ett tydligt huvudansvar för bekämpandet av narkotikan. Att bekämpa knarket är i första hand en fråga om att upprätthålla förbudet, sekundärt är det en fråga om missbruksvård. Ansvaret för narkotikafrågan ska därför inte ligga under Socialdepartementet, utan Justitiedepartementet bör ha det övergripande ansvaret.
- Bevakningen av nya missbruksmönster och preparat bör systematiseras via Utrikesdepartementet. Trender och nya narkotiska preparat sprids snabbt över världen. För att få en tidig förvarning om utvecklingen på drog- och narkotikaområdet i andra länder bör exempelvis de svenska ambassaderna löpande rapportera om narkotikaläget i andra länder. På detta sätt skulle upptäcktmöjligheterna öka för svenska myndigheter när det gäller nya droger.
- Inrätta ett nationellt underrättelsecenter. Samla och utveckla de berörda myndigheternas gemensamma underrättelsearbete på nationell nivå vid ett ställe. Korta informationsvägarna.
- Inrätta en nationell polisavdelning med bred kompetens för bekämpande av organiserad brottslighet. Avdelningen ska ha regionala enheter runt om i landet.
- Inför riktade arbetsinsatser genom särskilda ”task force”. Bedriv ett strukturerat och målmedvetet arbete under begränsade tidsperioder, på nationell nivå och i internationell samverkan, mot särskilda mål. Att följa och slå sönder en viss narkotikatransport är ett sådant mål.
- ”Go for the money”, inför utökade möjligheter till förverkande. Förverkande ska kunna användas gentemot dem som dömts för grova brott och inte kan påvisa någon förklaring till sina omfattande ekonomiska tillgångar.
- Polisen och tullen ska kunna registrera spaningsfordon på fiktiva ägare. Polisen och tullen måste få tillgång till effektivare brottsbekämpande verk-

tyg, ett viktigt hjälpmedel är att kunna använda spaningsfordon som inte kan spåras direkt till polisen.

- Stärk tullkriminalens arbete med att kartlägga kriminella nätverk. Arbetet mot den organiserade brottsligheten ska förstärkas, bl.a. med fler anställda.
- Satsa på genomgripande utbildning för personal, inom alla beslutsnivåer, som arbetar mot narkotikabrottslighet. I dag saknas relevant utbildning gällande narkotikabrottslighet på många håll inom de brottsbekämpande myndigheterna.
- Inrätta ett vittnesstöds- och personskyddsprogram både på nationell och internationell nivå. Hoten mot vittnen, brottsoffer, andra utsatta personer och berörd personal ökar. Ett genomgripande, nationellt personskyddsprogram, som även omfattar ett internationellt samarbete, måste införas.
- Ge kraftigt utökade resurser till EU:s polisbyrå Europol. Fler analytiker och personer med specialistkompetens till de olika avdelningarna. Europol måste kunna skärpa kampen mot både organiserad brottslighet och terrorism.

Inför nytt system för klassning av narkotika

Dagens system när det gäller klassning av narkotiska preparat är inte effektivt. Både lagstiftningen och proceduren behöver förändras för att vi ska kunna ha en möjlighet att hinna med den snabba utvecklingen av nya narkotiska preparat och hur preparaten hela tiden finner nya spridningsvägar. Folkpartiet vill att narkotikastrafflagen ändras för att utgå från preparatets farlighet samt psykiska och fysiska effekter. En sådan ändring kräver dock noggrant övervägd lagstiftning som bygger på förutsebarhet, rättssäkerhet och effektivitet. Vi vill att regeringen återkommer till riksdagen med en ny lagstiftning gällande klassning av narkotiska preparat.

Under tiden är det angeläget att processen för narkotikaklassning hos ansvarig myndighet, Läkemedelsverket, kan påskyndas. Därför vill vi att ett snabbspår för narkotikaklassning enligt nu gällande regler införs. Ett sådant system finns exempelvis i USA ("emergency scheduling") och innebär att ansvarig myndighet kan ställa en drog under tidsbegränsad kontroll i väntan på narkotikaklassning i vanlig ordning.

Åtgärder mot brottslighet i alkoholens spår

En samlad bild av alkoholens skadeverkningar i Sverige 2004 visar att alkoholpolitiken har försvagats. Samhällskontrollen av alkoholhanteringen har blivit svårare. En mindre del av den sprit som konsumeras säljs på Systembolaget, den insmugglade spriten ökar, och kriminella ligor tjänar grova pengar på illegal spritförsäljning. Brottsligheten som begås i krogmiljöer ökade 2004 och har ett starkt samband med en hög alkoholkonsumtion. I stället för att

Fel! Okänt namn på

följa WHO:s rekommendation att minska alkoholkonsumtionen med 25 %, har konsumtionen i Sverige ökat med 30 % under de senaste tio åren. Vi konsumerar nu 10,3 liter ren sprit per vuxen person och år. Den alkoholrelaterade dödligheten stiger, alkoholproblemen bland unga har mångdubblats och vart sjätte barn riskerar att födas med alkoholskador från fosterstadiet. Utvecklingen är allvarlig och måste vändas.

Folkpartiets landsmöte 2003 slog fast att kampen mot alkoholmissbruk ska fortsättas med en restriktiv alkoholpolitik. 2004 genomfördes ett samråd om alkoholpolitiken inom Folkpartiet och ett omfattande alkoholpolitiskt program antogs sedan. Här fokuserar vi på förslag till åtgärder som vi menar att rättsväsendet behöver – åtgärder för att öka tryggheten mot brottslighet i alkoholens spår.

Folkpartiet vill stärka polisens och socialtjänstens åtgärder mot alkoholmissbruk:

- Konkreta åtgärdsplaner mot ungdomsfylleri i varje kommun. Mätbara mål ska sättas upp och utvärderas och bred samverkan mellan skola, idrottsrörelse, föräldraföreningar, socialtjänst och polis m.fl. ska etableras.
- Utvidga möjligheterna för polisen att få information från socialtjänsten om langning till ungdomar. En misstanke om langning till den som inte fyllt 18 år ska kunna lämnas till polis eller åklagare. Ändringar av vissa sekretessbestämmelser inom socialtjänsten är därför nödvändiga.
- Strängare straff för langning och överlåtelse av alkohol till unga. Det är viktigt att, med hjälp av många olika åtgärder, förhindra att fler ungdomar får tillgång till alkohol. Ett intensifierat förebyggande arbete och informationskampanjer behövs men också allvarigare påföljder för dem som langar och överlåter alkohol till unga.
- Kraftig ambitionshöjning för polisutredningar om langning till unga. De många fallen av alkoholförgiftning av personer under 20 år har inte någon motsvarighet i domar mot personer för langning.
- Intensifierad jakt på illegal alkoholförsäljning genom satsningar på tull och polis. Det behövs fler tulltjänstemän som kan arbeta med brottsbekämpning och fler poliser som arbetar operativt och inte bakom skrivbordet.
- Polisen ska kunna använda sig av bevisprovokation för att kunna komma åt bl.a. den organiserade spritsmugglingen och försäljningen av alkohol till barn och ungdomar. Polisens och tullens möjligheter att ingripa mot den organiserade spritsmugglingen måste stärkas, bl.a. genom ett ökat undermålsarbete.

Nyktra åtgärder mot rattfylleri

Alkohol och bilkörning är en betydande orsak till att många liv släcks på våra vägar. Det är orsaken till att människor skadas svårt i trafiken och får sina liv förändrade på ett dramatiskt sätt. Rattfylleriet medför också ett oerhört lidande för anhöriga till dem som drabbas. De senaste åren har ca 1 000 perso-

ner skadats svårt varje år på grund av rattfylleriolyckor. Rattfylleriet skördar 150 människors liv per år.

Alkohol och bilkörning är en dödlig kombination, men alltmedan berusade människor kör runt på våra vägar som tickande bomber lägger regeringen nödvändiga åtgärder på is. Utredning efter utredning tillsätts. Regeringens senaste lagförslag till riksdagen, "Fortsatt arbete för en säkrare vägtrafik", var mest en redogörelse för alla dessa pågående och kommande utredningar. Folkpartiet liberalerna tänker inte vänta på resultatet från segdragna utredningar. Vi vill se tydligare och effektivare åtgärder mot rattfylleri, det handlar om att rädda människor från att både utsättas för och begå rattfylleribrott. I Folkpartiet liberalernas partiprogram (reviderat vid landsmötet 2003), fastslås att all trafik på land, till sjöss och i luften ska hållas fri från alkohol och andra droger. Vi satsar på ett helt paket med åtgärder för att det målet ska kunna bli verklighet. I vår riksdagsmotion "Nyktra åtgärder mot rattfylleriet" (2005/06) utvecklar vi våra ståndpunkter.

Folkpartiet vill se krafttag mot rattfylleriet:

- Upprensning av påföljderna för rattfylleribrott. Vid grova fall av rattfylleri eller vid upprepade rattfylleribrott ska i större utsträckning dömas till fängelse. Domstolarna bör oftare använda sig av hela straffskalan. Samhällstjänst bör undvikas.
- Obligatoriska behandlingsprogram för den som dömts för rattfylleri eller grovt rattfylleri. Dessa brott ska alltid leda till straff kombinerat med vård-åtgärder.
- Den som kör drog- eller rattfull och orsakar någons död bör kunna dömas för dråp. Påföljderna för ett sådant allvarligt brott bör skärpas, i dag kan endast grovt rattfylleri och vållande till annans död komma i fråga.
- Höj straffet för grov olovlig körning. Många som begår brottet olovlig körning har också alkoholproblem. Straffet för grov olovlig körning bör höjas till ett år och därmed kunna vara häktningsgrundande.
- Inför förbud mot s.k. eftersupning. En rattfyllerist som orsakar en trafikolycka ska inte kunna skylla på att han eller hon har druckit alkoholen efter olyckan om han eller hon inte kan bevisa att så skett.
- Läkare ska anmäla diagnostiserat alkoholmissbruk oftare till länsstyrelsen. I dag anmäls bara en av 1 000 patienter, trots att läkarna har anmälnings-skyldighet enligt körkortslagen.
- Tullen ska kunna utföra nykterhetskontroller i samband med tullkontroller. Tulltjänstemän, som vid tullkontroll påträffar en förare som är misstänkt berusad, ska i stort sett ha samma befogenheter som polisen. Fulla förare måste stoppas direkt vid gränsen, innan de ger sig ut på våra vägar.
- Inför "alkobommar" kopplade till alkoholmätare vid färjeområden. Vid färjeområdets utfarter skulle en bom kunna sättas upp som kopplas till alkoholmätare. För att kunna lämna området om bommen är nerfälld måste föraren göra ett utandningsprov.
- Alkolås i linjetrafiken, yrkessjötrafiken, flyget, bussar, skolskjutsar m.fl. fordon. Alkolås ska införas i snabbare takt, och kommunerna bör visa vägen vid upphandling av nya fordon.

Fel! Okänt namn på

- Utöka verksamheten med villkorligt återkallade körkort. Även den som inte har begått rattfylleribrott, men som fått sitt körkort återkallat på grund av alkoholberoende eller opålitlighet i nykterhetskänslighet, ska kunna ingå.
- Ökade insatser från polisen. Det behövs fler trafikpoliser så att nykterhetskontrollerna ökar. Fler än 50 människoliv skulle kunna räddas varje år om trafikövervakningen var lika bra över hela landet.
- Skärpta krav på alkohol- och drogpolicy samt handlingsplaner hos kommuner, taxibolag, åkerier m.fl. Inom alla branscher med yrkeschaufförer och inom alla kommuners berörda verksamheter måste arbetet mot rattfylleri skärpas.

Förebyggande åtgärder är nyckeln till minskat missbruk

Folkpartiet är fast beslutet att inte låta narkotikan och alkoholen vinna dragkampen om människors liv och hälsa. Vi är övertygade om att vi måste börja med tidiga insatser, barn och ungdomar är vår framtid. Vi vill se omfattande informationskampanjer och samverkan mellan föräldrar, skola, socialtjänst, polis och idrottsrörelse m.fl. mot alkoholen och narkotikan. Vi satsar på åtgärder för att förebygga brottslighet och på tidiga insatser när unga människor begår brott. I vår riksdagsmotion "Liberala åtgärder mot ungdomsbrottslighet" (2005/06) kräver vi ett helt batteri med insatser för unga lagöverträdare. Det handlar om att våga välja väg. Antingen fortsätter samhället med den missriktade välviljan som har gjort att alltfler ungdomar till slut hamnar i fängelse för att ingen ingrep i tid. Eller så väljer vi en väg där en tidig och tydlig koppling görs mellan handling och konsekvens, när det fortfarande finns goda chanser att bryta med missbruket och ett kriminellt beteende.

I grunden krävs det en stark social-, skol- och välfärdspolitik för att slå ut brottsligheten och narkotikan. Det är också just en sådan politik, som bekämpar utanförskap och utsatthet, som Folkpartiet liberalerna är djupt engagerade i.

Stockholm den 28 september 2005

Torkild Strandberg (fp)

Johan Pehrson (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Cecilia Wigström (fp)

Karin Granbom (fp)

Helena Bargholtz (fp)